

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Mataeologia Labadiana: Das ist; Wiederhohltes und vermehrtes Bedencken/ Was nach anweisung der Heil. Göttl. Schrifft und Gottseeligen Antiquität/ wie auch der gemeinen Evangelisch-Lutherischen/ ...

Nifanius, Christian

Bilefeldt, 1673

I. Donatistarum Originem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35601

Exercitatio præliminaris DE DONATISMO.

Cum *Mateologia Labadiana* magnam in multis gerat affinitatem cum veteri *Donatistarum* hæresi, nonnulla de *Donatismo* in antecessum præmittere volui. Itaq; observo

I. Donatistarum Originem.

Sub initium *seculi quarti* Carthaginem convenerunt Episcopi, ut in locum *Mensurii* defuncti constituerent Episcopum *Cecilianum*, Diaconum antea Carthaginensem. Ea res pessimè habuit *Botrum & Calesum*, qui Episcopatum illum ambiebant. Accessit ad factionem *Lucilla*, fœmina opulenta & potens ob superstitionem quandam olim à *Ceciliano* objurgata. Calumniandi causam hinc inde querebant. Primum calumniabantur ejus *Personam*, quod *Traditor* esset. Appellabantur autem *Traditores*, Interprete *D. Job. Henichio* part II. Hist. Eccles. & civ. cap. 2. pag. 57. qui in persecutione *Diocletiani & Maximiniani* S. Scripturæ libros flammis absumendos tradiderant. Deinde calumniabantur ejus *ordinationem*, quam illegitimam esse pronuntiabant, quod à *Felice* Traditoris nomine infami facta. Ita *Cecilianus* non solum accusatus, sed etiam quasi accusasse satis, absens condemnatus est. Quare in ejus locum *Majorinus*, qui *Ceciliani* Diaconus fuerat, Episcopus renunciatur, missis, undique *Cecilianum & Felicem* infamantibus, electionemq; *Majorini* intimantibus literis. *Majorino* successit postea *Donatus*, à quo *Donatistarum* nomen accepit, quæ prius *Majorini* pars erat dicta. Intelligendumq; *Donatum*, alterum *Masculitanum*, alterum *Calamensem*, quorum prior sectam condidit. alter hæresin. Fuerunt namque duo *Donati*, uterque schismatici, unus cognominatus est à *Casis Nigris*, quæ de Numidia venientem *Lucilla* superius memorata hospitio excepit: Alter, teste *Opta-*

to Milevitano lib. III. contra Parmenianum, Donatus Carthaginiensis est dictus, qui primus à schismaticis contra Cecilianum constitutus Pseudo Episcopus fuerat. Baronius quidem censet, Donatum à Casis Nigris non solum Originem, sed etiam nomen sectæ Donatistarum dedisse; sed D. Henrichio pag. 60. verior esse videtur B. Augustini sententia, secundum quem Donatus Numida dictus à Casis Nigris initium quidem & originem schismati Donatistarum dedit, sed nomen à Donato, Majorini successore, secta illa demùm accepit. Verba Augustini hæc sunt lib. de hæresibus ad Quod vult Deum cap. LXIX. Hujus hæresis principem accipimus fuisse Donatum, qui de Numidia veniens, contra Cecilianum Christianum dividens plebem adjunctis sibi ejusdem factionis Episcopis, Majorinum apud Carthaginem ordinavit Episcopum. Cui Majorino Donatus Episcopus alius in eadem divisione successit, qui eloquentia sua sic confirmavit hanc hæresin, ut multi existiment propter ipsum potius eos Donatistas vocari. Alfonsi de Castro Zamorensis Minoritæ Lib. VI adversus hæreses, titulo Eccles. Censura hæc est: Non possum hic tacere, ait, quæ hoc loco Bernardus de Lutzenburgo in suo catalogo hereticorum, de Donatistis loquens, ait. Hic autem eum dixisset Donatum, primum videlicet (ut ex ejus litera facile est conjicere) fuisse temporibus Constantij Imperatoris & Iulij Papæ (quod id quidem bene, Platinâ illi favente in vita Liberij Papæ) postea subjungit dicens, Cyprianum Cartaginensem Episcopum scripsisse diversos tractatus & epistolas adversus hunc Donatum. Quis jam ferre poterit hominem toties in eundem lapidem offendentem? Cyprianus siquidem tempore Cornelij Papæ fuit, & eodem die, quo Cornelius Romæ, quamvis non eodem anno, Cyprianus Carthagine sub Valeriano & Galieno Principibus (ut Hieronymus ait) passus est. A Cornelij autem passione usq; ad Iulium, sub quo Donatus fuit, septuaginta aut plures anni intercesserunt. Qui sit ergo, ut Cyprianus scribat adversus Donatum septuaginta annis ipso posteriore? Et certe (ni memoria me fallit) in omnibus Cypriani operibus nulla est mentio de aliquo Donato, præterquam in secundo libro, cujus secunda epistola est ad quendam Donatum,

rum, in qua nec nomen hæreseos positum est, nec de hæresi ulla memoria, sed solum enarrat Donato in illa epistola qualiter fuit ex gentibus ad fidem Christi conversus, & mundi laqueos illi declarat, ut hac occasione tantum illum redderet. Verum hic bonus homo fortè legens epistolæ solum titulum, putavit illum esse Donatum hæresiarcham, cum tamen constet esse alium hæreticum vetustiore. Hæresin autem suam Donatistæ non invenerunt, sed ante se à Novatianis disseminatam renovarunt. Vide Augustinum hæresi LXIX. & Daneum in comment. super h. l. Horum principalis error versabatur circa denegatam enormiter lapsorum in communionem Ecclesiæ restitutionem. Quemadmodum Felicissimus Novati satelles contendebat, lapsos continuo esse recipiendos, dummodo libellum à Martyribus & Confessionibus offerrent; sic contrario errore Novatianus Novati artibus Episcopus factus, lapsos nequaquam in communionem recipiendos putabat, quippe quibus nulla amplius spes salutis superesset, quantumvis omnia, quæ ad veram conversionem pertinent, peragerent. Ita testantur Cyprianus initio libri ad Novatianum hæreticum pag. 385. Theodoretus hæret. fabul. III. 5. pag. 229. comment. in epist. ad Gal. V. 19. Nicephorus Callistus Eccles. hist. VI. 5. pag. 264. Epiphanius lib. II. hæret. 39. velut alij 59. Pacianus epist. III. ad Sympronian. Socrates lib. IV. Hist. Eccles. cap. 23. Philastrius Brixien. lib. de hæres. cap. 34. Novatiani sententiam sic explicat Chemnitius Noster part. 2. exam. Concil. Trident. p. 317. Ambrosius, inquit, Novatianorum opinionem ita describit: Pœnitentibus post lapsum non simpliciter sanè præcidendam esse omnem spem veniæ: Sed Sacerdotes nec posse nec debere illis, ministerio Evangelij remissionem peccatorum annunciare vel absolutionem impertiri, ne Dei, sicut simulabant, partes audaci temeritate sibi usurparent. Illos igitur, qui extra & præter ministerium verbi & sacramentorum, vel quærunt, vel quærendam docent reconciliationem cum Deo & remissionem peccatorum, serio improbat Augustana Confessio. Plenius de Novatianorum sententia differit ibid. art. de fide justif. pag. 308. Gabr. Albaspinus Aurelianens. Episcop. obser-

vat.

vat. de veter Eccles ritib. lib. 2. observ. 21. hæc tradit:
 Novatianorum error in eo positus, quod opinarentur Deum
 ipsum Ecclesie neq; remittendorum, neq; retinendorum pec-
 catorum capitalium potestatem copiamq; fecisse. Et mox:
 Novatiani igitur Christum Dominum in Ecclesiam suam hanc
 auctoritatem potestatemq; (ligandi atq; solvendi) transfu-
 disse inficiabantur. Dionijs. Petavius animadv. ad Hæc.
 LIX. Epiphan. p. 227. Sciendum est, non pro eo, quod
 Lapsos ad communionem, Ecclesiasticam pacem admittendos
 negarent, Novatum & Novatianum Hereticos habitos,
 atq; ab Ecclesia Catholica proscriptos fuisse: sed quod nullum
 ad eos reconciliandos, condnandaq; delicta jus in Ecclesia
 esse perfidiosè ac crudeliter asseverarent. Quod, inquam,
 clavium, ut vocant, potestatem Ecclesie ac Sacerdotibus
 detraherent, ut reliquos eorundem errores omittam, Nova-
 tiani tanquam heretici damnati sunt. Calvinus ipse, post-
 quam Instituit. lib. IV. cap. I. sect. 22. dixisset, tria hæc
 observanda esse: Primum quantalibet sanctitate polleant
 Filij Dei, hac tamen conditione semper esse, quandiu in mor-
 tali corpore habitant, ut sine peccatorum remissione consiste-
 re nequeant coram Deo; Deinde hoc beneficium esse Ecclesie
 proprium; tertio per Ecclesie ministros dispensari, vel Ev-
 angelij Prædicatione, vel Sacramentorum administratione,
 atq; hac in parte maximè eminere clavium potestatem,
 quam Dominus fidelium societati contulit, seq. sect. 23. ita
 pergit: Quoniam autem phrenetici illi, quos dixi, Spiritus
 hanc unicam salutis anchoram eripere Ecclesie conantur;
 advesus tam pestilentem opinionem fortius roboranda sunt con-
 scientie. Novatiani olim isto dogmate Ecclesias exagitarunt,
 sed Novatianis non multum dissimiles nostrum quoq; seculum
 habet quosdam ex Anabaptistis, qui ad eadem deliramenta
 delabuntur. Fingunt enim regenerari Dei populum in ba-
 ptismo in puram & angelicam vitam, quæ nullis carnis sordibus
 vitietur. Quod si post Baptisma quis delinquat, nihil
 præter inexorabile Dei iudicium illi relinquunt. Breviter,
 peccatori post acceptam gratiam lapsa spem veniæ nullam faci-
 unt, quia non aliam agnoscunt peccatorum remissionem,
 nisi quæ primum regeneramur. Similiter Fossius disp. XIX.

de Bapt. th. II. *Novatiani proprium hoc dogma erat, quod lapsos diceret Dei uni committendos, facturo de iis, quod vellet: neutiquam vero recipiendos esse in Ecclesiam, quæ ignoscendi illis non haberet potestatem. Idcirco sectatores ejus sese κατὰ τὸν ἁγίου h. e. puros vocabant: ut qui non tantum lapsu se minimè polluisent; sed ne communicando quidem cum lapsis, ut ceteri fecerant. Prælusere jam olim Montanista, à Montano, Pseudopropheta provenientes, qui ad omne penè delictum, sunt verba Hieronymi epist. 54. ad Marcellum, Ecclesia obserarunt fores, & censente Philostorgio lib. 8. Hist. Eccl. hoc ipso Virus suum Novatianis propinarunt. Successores habuerunt Apostolicos, Meletianos, Messalienses, qui se Spirituales, ceteros vero homines Carnales nominabant. Fingebant Ecclesiam ab omni labe immunem; hominem statuebant ad perfectionem & æqualitatem Dei humana virtute ac scientia eò pervenire posse, ut nec cogitatione quidem & ignorantia possent peccare, secundum Hieronymum dial. adv. Pelagium in præfat. Sicuti ergo labentes è cætu suo putativè sancto ejiciebant; Ita nec ipsos ad penitentiam admittebant: Concludit rectè Damascenus hæres. 80. Successores habuerunt Donatistas, quorum quidam circumcelliones dicebantur, qui alios tanquam peccatores insana feritate trucidabant. Si igitur lapsos non tolerarunt, multo minus eis veniam dederunt, eandemq; ita cum Novatianis aliquo modo infarunt tibiã, ut ostendit Augustinus & ex eodem Damasceno cit. loc.*

II. Donatistarum propagationem.

Latissimè citò propagata fuit *Donatistarum hæresis*, sed vi magis, quam doctrina. Erupit subinde magis & magis, etiam in horrendas persequutiones Ecclesie Catholicæ, in primis seculo quarto exeunte, & quinto, de quo ita Augustinus epistola L. ad Bonifacium: *Iam nos prævenerant, inquit, ex aliis locis quedam Episcoporum quarela gravissima, quæ mala fuerant ab ipsis multa*
per